

Factsheet

Personeelstekorten in Zorg en Welzijn

april
2017

Twee keer per jaar publiceert Transvorm regionale arbeidsmarkt rapportages; de Onderwijs in Kaart in het voorjaar en de Arbeidsmarkt in Kaart in het najaar. De stormachtige ontwikkeling van de arbeidsmarkt van Zorg & Welzijn is voor ons reden de actuele stand van zaken samen te vatten in dit factsheet.

Conclusies

- De vraag naar personeel stijgt;
- Het aanbod van personeel daalt;
- De instroom op de arbeidsmarkt vanuit opleidingen Zorg en Welzijn is onvoldoende om aan de vraag naar personeel te voldoen;
- Ondanks het feit dat arbeidsmarktprognoses onzeker zijn kunnen we spreken van code rood op de arbeidsmarkt.

transvorm voor werken
in zorg en welzijn

AiK Arbeidsmarkt
in Kaart

OiK Onderwijs
in Kaart

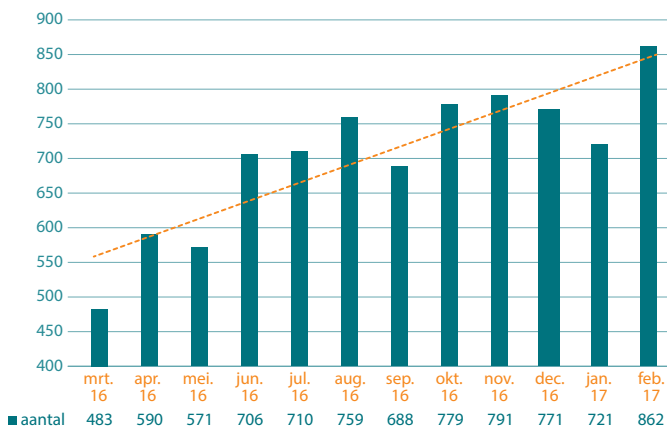
Werkgelegenheid

In de Arbeidsmarkt in Kaart van december 2016 constateerden we een daling van bijna 10% van het aantal medewerkers binnen Zorg en Welzijn in Noord-Brabant sinds 2012. Deze daling kwam in 2016 grotendeels tot stilstand; de arbeidsmarkt kantelt. In 2016 was er tegelijkertijd sprake van krimp en groei en er ontstonden signalen van tekorten binnen bepaalde functies. Het aantal nieuwe WW-uitkeringen in Zorg en Welzijn zagen we in Noord-Brabant harder dalen dan landelijk. Het aantal vacatures nam sterk toe, zowel landelijk als regionaal.

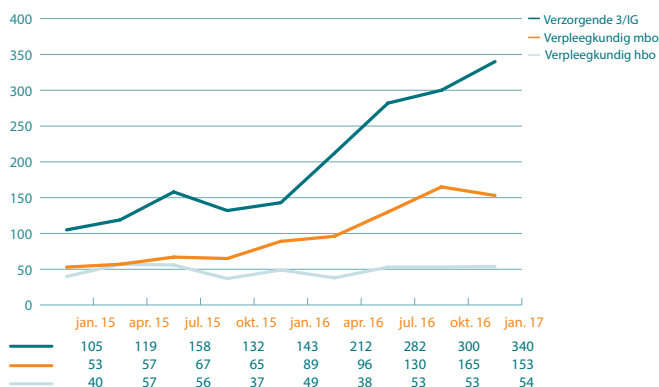
In 2017 zet deze kanteling door. De signalen van tekorten binnen bepaalde functies worden sterker en breder. Diverse werkgevers en belangenbehartigers luiden de noodklok en melden dat de kwaliteit van zorg in het geding komt als gevolg van personele problemen. Naar schatting van Transvorm zijn er op dit moment 2.000 moeilijk vervulbare vacatures binnen onze provincie. Dit betreft vooral vacatures voor verzorgenden-IG en verpleegkundigen (mbo en hbo) in de ouderen- en thuiszorg en gespecialiseerd personeel en medisch specialisten binnen alle werkvelden. We verwachten dat de tekorten nog flink toenemen in de komende jaren.

Vacatures op BrabantZorg.Net

Ontwikkeling aantal vacatures BrabantZorg.Net

Ontwikkeling meest gevraagde functies

Bij Transvorm aangesloten organisaties plaatsen op BrabantZorg.Net hun vacatures. In het afgelopen jaar is het aantal vacatures gestegen van 483 (maart 2016) naar 862 (medio februari 2017), een stijging van 78%. Het aantal vacatures kende een dieptepunt in het najaar van 2013, sindsdien groeit het aantal vacatures weer. In de periode van oktober 2013 tot medio februari 2017 met maar liefst 244%.

Ook andere bronnen melden een stijging van het aantal vacatures binnen Zorg en Welzijn. Jobfeed¹ rapporteert bijvoorbeeld dat de sector zorg en welzijn in 2016 de grootste stijging van het aantal vacatures kende. En volgens het UWV² is het aantal online vacatures binnen Noord-Brabant met 122% gestegen in de periode december 2015 – december 2016.

Werkloosheid

Het WW-percentage³ in de provincie Noord-Brabant bedraagt 4,7% (vergelijkbaar met landelijk). Dit percentage is het hoogst in West-Brabant (5,1%) en het laagst in Zuidoost-Brabant (4,4%). De instroom in de WW daalde met 38% (t.o.v. 22% landelijk), het aantal WW-uitkeringen daalde met 11% (t.o.v. 8% landelijk).

Het aantal WW-uitkeringen onder de beroepsgroepen Zorg en Welzijn daalde in Noord-Brabant met 17% onder de lagere beroepsgroepen, met 12% onder de middelbare beroepsgroepen en met 7% onder de hogere/wetenschappelijke beroepsgroepen.

In Noord-Brabant steeg het aantal online vacatures bij het UWV met 122% in 2016, maar er zijn behoorlijke regionale verschillen. De regio Helmond-De Peel kende met 162% de grootste stijging, de regio West-Brabant met 101% de laagste stijging. Gemeten naar beroepsgroepen Zorg en Welzijn blijken er verschillen in de groei van het aantal online vacatures per beroepsgroep. Het aantal online vacatures binnen de lagere beroepsgroepen steeg met 66 (264%), binnen de middelbare beroepsgroepen met 516 (248%) en binnen de hogere/wetenschappelijke beroepsgroepen met 173 (87%).

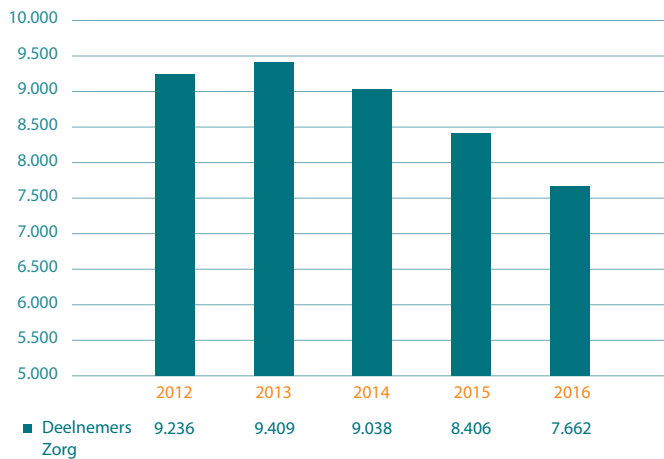
1. Jobfeed heeft in het rapport 'De Nederlandse Vacaturemarkt in 2016' ruim 9,8 miljoen vacatureplaatsingen ontdekt, geanalyseerd en gecategoriseerd.
 2. Basisset Regionale Arbeidsmarkt informatie, UWV, december 2016.
 3. WW-uitkeringen uitgedrukt als percentage van de beroepsbevolking.

Onderwijs

De grafieken geven de ontwikkeling bij geselecteerde mbo- en hbo-opleidingen in Noord-Brabant aan.

MBO⁴

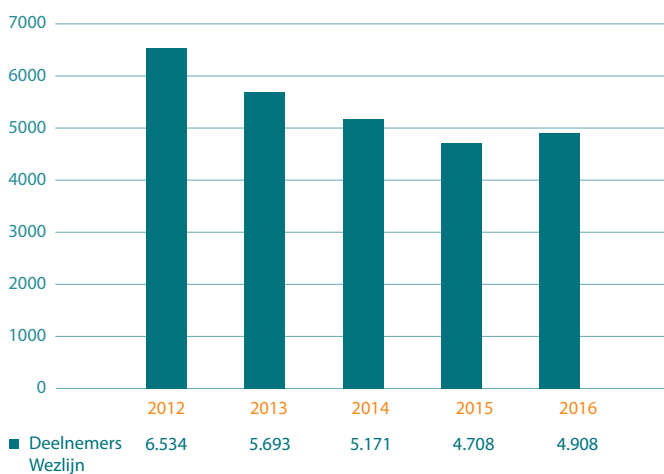
Totaal deelnemers mbo Zorg

In 2016 zijn er in totaal 7.662 deelnemers aan zorgopleidingen in Noord-Brabant. In de periode 2012-2016 daalt het totaal aantal deelnemers met 1.574 (-17%). In de periode 2015-2016 daalt het aantal met 744 (-8,9%).

De krimp in de periode 2012-2016 wordt veroorzaakt door een sterke daling van deelnemers aan de opleidingen tot Zorghulp (-144, -100%), Helpende (-1.401, -66,9%) en Verzorgende (-232, -6,5%). Het aantal deelnemers aan de opleiding tot Verpleegkundige stijgt juist licht (7,5%).

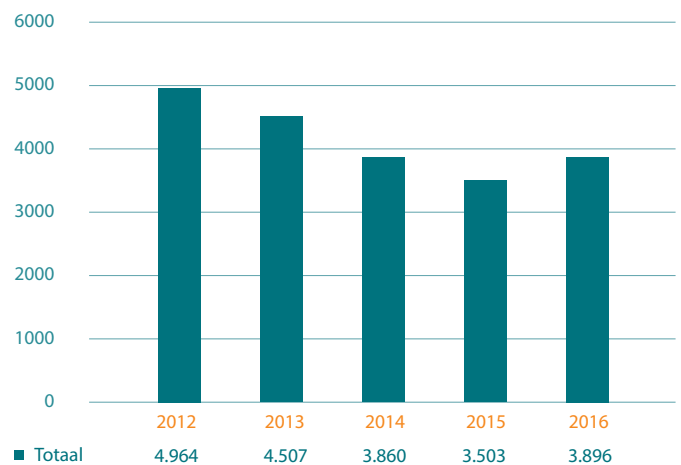
Totaal deelnemers mbo Welzijn

In 2016 zijn er in totaal 4.908 deelnemers aan welzijnsopleidingen in Noord-Brabant. Tussen 2012 en 2016 daalt het aantal deelnemers met 1.626 (-24,9%). In de periode 2015-2016 stijgt het aantal met 200 (+4,2%).

De forse krimp in de periode 2012-2015 wordt veroorzaakt door een sterke daling van het aantal deelnemers aan de opleidingen Medewerker Maatschappelijke Zorg 3 (-642, -54,3%) en Pedagogisch Werk 3 (-1.023, -52,5%). De voorzichtige groei in het laatste jaar, 2015-2016, wordt vooral veroorzaakt door een stijging aan de opleidingen Pedagogisch Werk 4 (+275, +47,7%).

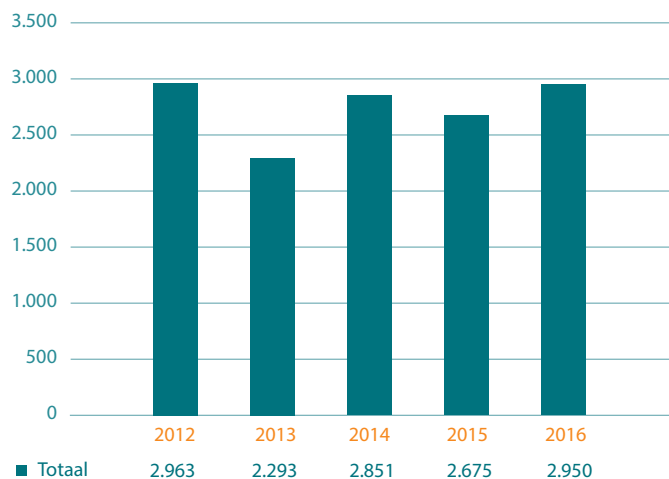
Instromers mbo Zorg

In 2016 zijn er in totaal 3.896 instromers in zorgopleidingen in Noord-Brabant. Hiermee is het aantal instromers gestegen t.o.v. 2015, dit in tegenstelling tot de voortdurende krimp van het aantal instromers in de periode 2012-2015. Het aantal daalt in de periode 2012-2016 met 1.068 (-21,5%). In de periode 2015-2016 stijgt het weer met 393 (+11,2%).

Per opleiding zijn er opvallende verschillen. Zo daalt aantal instromers in de opleiding tot Verzorgende over de hele periode 2012-2016 (-629, -30,5%). De opleiding Helpende/Dienstverlening kent schommelingen, maar komt in de periode 2012-2016 uit op een krimp. De instroom in de opleiding Verpleegkunde daalde in de periode 2012-2015, maar steeg in de periode 2015-2016.

Instromers mbo Welzijn

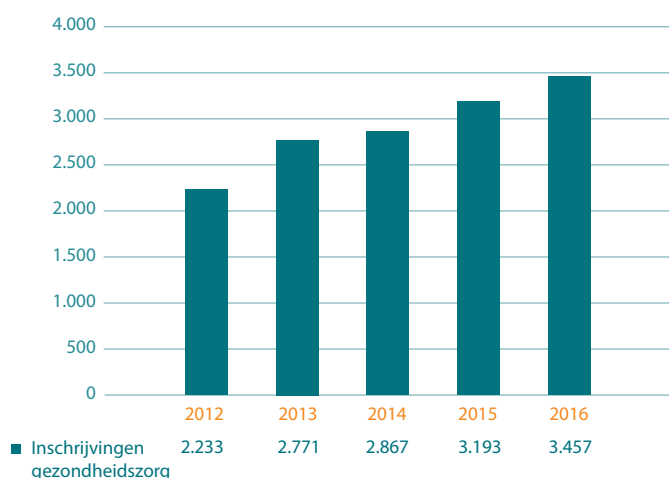

In 2016 zijn er in totaal 2.950 instromers in welzijnsopleidingen in Noord-Brabant. Vergeleken met 2012 zijn er nauwelijks verschillen in het aantal. Het totaal aantal instromers in de periode 2012-2016 daalt met 13 (-0,4%). In de periode 2015-2016 stijgt het met 275 (+10,3%).

De instroom in de opleidingen Medewerker Maatschappelijke Zorg 3 en Pedagogisch Werk 3 daalt sterk. Respectievelijk met -419 (-62,5%) en -219 (42,2%) in de periode 2012-2016. De instroom in de opleiding Pedagogisch Werk 4 stijgt in deze periode juist sterk met 713 (+209,7%).

HBO⁵

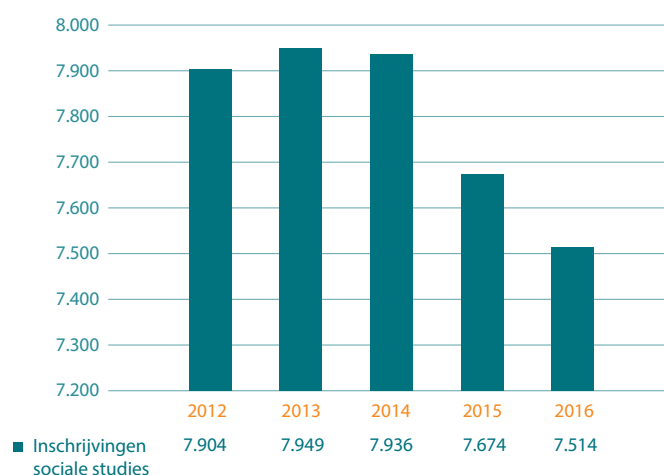
Totaal deelnemers hbo Gezondheidszorg

In 2016 zijn er in totaal 3.457 deelnemers aan de geselecteerde opleidingen Gezondheidszorg in Noord-Brabant. In de periode 2012-2016 groeit het aantal deelnemers met 1.224 (+54,8%). In de periode 2015-2016 groeit het aantal deelnemers met 264 (+8,3%).

De groei komt vooral voor rekening van de opleiding Verpleegkunde. In de periode 2012-2016 steeg het aantal deelnemers aan deze opleiding met 1.238 (+57,1%).

Totaal deelnemers hbo Social Studies

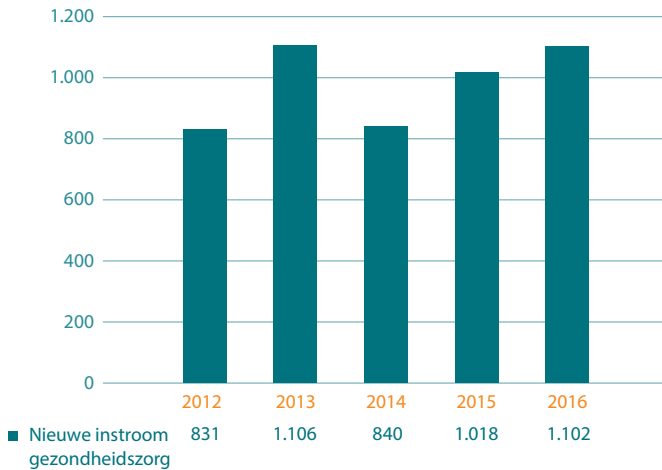

In 2016 zijn er in totaal 7.514 deelnemers aan de geselecteerde opleidingen Social Studies in Noord-Brabant. In de periode 2012-2016 daalt het aantal deelnemers met 390 (-4,9%). In de periode 2015-2016 daalt het aantal met 160 (-2,1%).

Met uitzondering van de opleiding bachelor Toegepaste Psychologie (+133 deelnemers +11,8%) daalt het aantal deelnemers bij alle opleidingen in de periode 2012-2016. De Master Pedagogiek kent in deze periode percentueel de sterkste daling (-63, -50%). Gekeken naar het aantal deelnemers daalt de opleiding Bachelor Social Work het sterkst (-478, -10,4%).

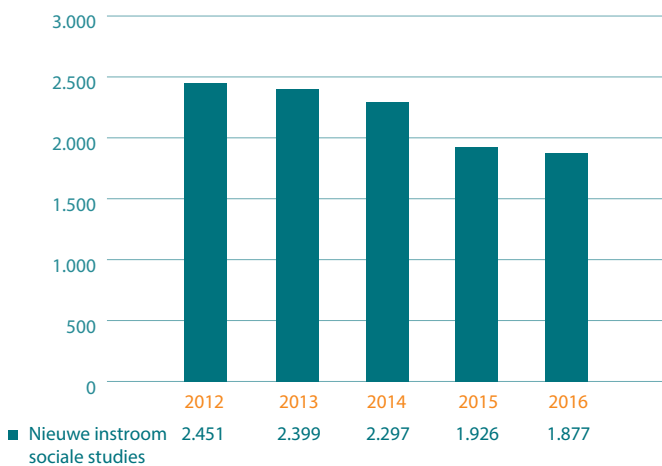
5. Eerste analyses op basis van voorlopige cijfers van de Vereniging Hogescholen.

Instromers hbo Gezondheidszorg

In 2016 zijn er in totaal 1.102 instromers aan de geselecteerde opleidingen Gezondheidszorg in Noord-Brabant. In de periode 2012-2016 groeit het aantal met 271 (+32,6%). In de periode 2015-2016 groeit het met 84 (+8,3%).

De groei komt vooral voor rekening van de opleiding Verpleegkunde. In de periode 2012-2016 steeg het aantal instromers aan deze opleiding met 277 (+34,8%). In de periode 2015-2016 met 79 (+7,9%).

Instromers hbo Social Studies

In 2016 zijn er in totaal 1.877 instromers aan de geselecteerde opleidingen Social Studies in Noord-Brabant. In de periode 2012-2016 daalt het aantal met 574 (-23,4%). In de periode 2015-2016 daalt het aantal met 49 (-2,5%).

Het aantal instromers daalt binnen alle geselecteerde opleidingen. De opleiding Bachelor Social Work kent de sterkste daling met 458 deelnemers (-31,6%).

Prognoses en signalen

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zijn moeilijk te voorspellen, onder andere vanwege de vele factoren die hierbij een rol spelen. In deze paragraaf bundelen we recente arbeidsmarktprognoses en signalen van (dreigende) tekorten.

UWV

Volgens het UWV⁶ zal het aantal banen in 2017 groeien door aanhoudende economische groei. Binnen de sector zorg en welzijn verwacht het UWV een groei van 14.000 banen. Het aantal vacatures zal groeien richting de 1 miljoen, waarvan de meeste te vinden zijn in de detailhandel en de zorg.

In het landelijk overzicht Kansrijke beroepen⁷ geeft het UWV inzicht in de krapteberoepen in de zorg:

middelbaar beroepsniveau/gespecialiseerd vakmanschap

- verzorgende IG (mbo-3)
- verpleegkundige (mbo-4)

hoger beroepsniveau

- wijkverpleegkundige
- praktijkverpleegkundige
- gespecialiseerd verpleegkundige ziekenhuis

wetenschappelijk beroepsniveau

- specifieke medisch specialisten
- psychiater

Bezettingnorm voor de verpleeghuiszorg

Het CPB heeft berekend wat het betekent om de bezettingnorm in de verpleeghuiszorg uit te voeren⁸. Er is met twee varianten van deze maatregel gerekend:

1. Bezettingnorm zorg: alleen medewerkers met een zorgkwalificatie (zorghulpverleners, helpenden, verzorgenden Individuele Gezondheidszorg (IG), verpleegkundigen mbo en verpleegkundigen hbo) tellen mee;
2. Bezettingnorm Zorg en Welzijn: ook activiteitenbegeleiders met een creatieve, sociaal-culturele of maatschappelijke kwalificatie tellen mee.

6. Landelijke arbeidsmarktprognose 2017, update 30 januari 2017

7. UWV Kansrijke beroepen: Waar is de arbeidsmarkt krap? Landelijk overzicht, 14 februari 2017

8. CPB, 16 februari 2016

Het CPB acht de bezettingsnorm juridisch en technisch uitvoerbaar. De norm vraagt om een uitbreiding van 10.000 gekwalificeerde voltijdsmedewerkers in de verpleeghuiszorg. Deze uitbreiding vergt tijd; personeel is niet direct beschikbaar. Het CPB berekent dat de bezettingsnorm Zorg kan worden gerealiseerd in 2023 en de bezettingsnorm Zorg en Welzijn in 2022.

Volgens berekeningen van Transvorm bedraagt de gemiddelde contractduur in de VVT in Noord-Brabant 20,6 uur⁹. Bij een ongewijzigde gemiddelde contractduur vraagt de bezettingsnorm dus om extra 17.475 medewerkers binnen maximaal 6 jaar.

Berichten in de media

In de afgelopen maanden verschenen er diverse berichten in de media m.b.t. de (dreigende) personele tekorten. Volgens Actiz en BTN waren er in januari al 8.000 openstaande vacatures in de verpleeghuiszorg, dit zou in 2017 verder oplopen tot 10.000 vacatures. Daardoor zou er nu in 70% van de verpleeghuizen een tekort zijn aan verzorgend en verpleegkundig personeel; vooral in de functies verzorgende IG en verpleegkundigen mbo en hbo.

Uit verschillende berichten blijkt dat de kwaliteit en continuïteit van zorgverlening in gevaar komt als gevolg van tekorten in de personeelsvoorziening.

Directeur wijkverpleging Michel Wijngaards van Thebe, werkzaam in de regio Tilburg en Breda: *“Sinds december hebben we nee moeten verkopen aan tientallen hulpbehoevenden. We hebben 1.600 zorgmedewerkers in dienst, we hebben werk voor nog tweehonderd.”*

Verkiezingsbeloftes

In afgelopen jaren werd de sector Zorg en Welzijn getroffen door forse bezuinigingen. Afgaande op de verkiezingsprogramma's en –campagnes lijkt het beleid hierin te kantelen. Alle partijen willen dat er meer geld naar de zorg gaat (de beloftes variëren van 400 miljoen euro tot ruim 4 miljard euro) en er is een brede politieke steun voor meer handen aan het bed in de ouderen- en thuiszorg. Het lijkt dus niet de vraag óf er extra personeel moet komen maar hoévél extra personeel er moet komen.

Samenvatting

Stijgende vraag naar personeel

Het aantal vacatures binnen Zorg en Welzijn in Noord-Brabant groeit hard, +78% in afgelopen jaar. We schatten dat er momenteel 2000 moeilijk vervulbare vacatures zijn en verwachten dat dit aantal in de komende jaren zal groeien. Tekorten bestaan met name binnen functies voor verzorgenden IG, verpleegkundigen (mbo en hbo) in de ouderen- en thuiszorg en gespecialiseerd personeel en medisch specialisten binnen alle werkvelden.

Als gevolg van demografische ontwikkelingen blijft de zorgvraag stijgen. En na jaren van bezuinigingen op sector en personeel tekent zich een kentering af. In afgelopen tijd zijn aangekondigde bezuinigingen teruggedraaid en is er extra geïnvesteerd. Er zijn signalen dat dit beleid wordt voortgezet en er geld beschikbaar komt voor (extra) zorgpersoneel. Afhankelijk van het gekozen beleid kan dit oplopen tot vele tienduizenden extra medewerkers.

Dalend aanbod van personeel

Terwijl de vraag naar personeel blijft stijgen, daalt het aanbod. Het aantal werklozen in de provincie is gedaald, zowel algemeen als binnen de beroepsgroepen Zorg en Welzijn.

Ook vanuit het beroepsonderwijs is onvoldoende aanbod te verwachten. Het aantal deelnemers aan het mbo binnen Zorg en Welzijn daalt fors, met name binnen de opleiding tot helpende. In afgelopen jaren is de werkgelegenheid voor deze medewerkers fors gedaald. Vanuit dat oogpunt lijkt de daling gunstig. Tegelijkertijd zijn er steeds meer signalen dat deze medewerkers in de toekomst toch nodig zijn. Onder andere vanuit het oogpunt van kostenbesparing en vanwege het toenemende belang van aandacht voor het welzijn van cliënten.

Ook binnen de opleiding tot verzorgende daalt het aantal deelnemers. Deze daling is onwenselijk vanwege de fors stijgende vraag naar deze medewerkers. Het aantal deelnemers binnen de opleiding tot verpleegkundige stijgt licht, maar we verwachten dat deze stijging niet hoog genoeg is om de toenemende vraag naar personeel op te vangen.

Het aantal deelnemers aan het hbo binnen het domein Zorg stijgt. Helaas bleef de groei in afgelopen jaar achter bij de voorgaande jaren. Gezien de fors stijgende vraag naar hbo-verpleegkundigen en gespecialiseerd verpleegkundigen verwachten we dat de aanvoer vanuit de hbo-opleidingen niet voldoende is om de toenemende vraag op te vangen.

Transvorm

T 088 144 40 00

E info@transvorm.org

I www.transvorm.org